

BİRİNCİ SINIF HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ VE HEMŞİRELİK TANILARINI ALGILAMA DÜZEYLERİNİ GELİŞTİRME ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

A Study on Improving First Year Nursing Students' Problem Solving Skills and Perception Nursing Diagnosis Levels

Gülsün ÖZDEMİR AYDIN¹ Ela YILMAZ COŞKUN²

¹İstanbul Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İstanbul

²Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Tekirdağ

Geliş Tarihi / Received: 08.11.2023

Kabul Tarihi / Accepted: 07.05.2024

ÖZ

Bu araştırma, birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinde hemşirelik sürecinin öğretilmesinde kullanılan vaka çalışmalarının öğrencilerin problem çözme becerisi ve hemşirelik tanıları algılama düzeyleri üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla planlandı. Ön test son test yarı deneysel bir çalışma olarak planlanan bu araştırma; 133 birinci sınıf hemşirelik öğrencisi ile gerçekleştirildi. Öğrencilere grup vaka çalışmalarına başlamadan önce “Öğrenci Bilgi Formu, Hemşirelik Tanılarını Algılama Ölçeği ve Problem Çözme Becerisi Envanteri” uygulandı. Beş hafta boyunca öğrencilerle grup vaka çalışmaları yapıldıktan sonra aynı ölçekler tekrar uygulanarak son test tamamlandı. Ön test sonuçlarına göre öğrencilerin hemşirelik tanıları algılama puan ortalamaları toplam 2.77 ± 0.61 iken, son testte 2.39 ± 0.46 idi. Problem çözme beceri puan ortalamaları ise ön testte 105.73 ± 18.65 , son testte 108.12 ± 18.26 idi. Hemşirelik tanıları algılama vaka çalışmaları sonrasında olumlu yönde gelişme göstermiş ön test ve son test puan ortalamaları arasında istatistiksel anlamlı fark saptanırken, problem çözme beceri puanları arasında fark saptanmamıştır. Çalışmada öğrencilerin hemşirelik tanı alguları gelişmesine rağmen problem çözme becerilerinde istenilen düzeyde gelişme olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda, vaka çalışmalarının sayısının artırılması, klinik uygulama öncesi ve sonrası vaka çalışmalarının tekrarlanması, standardize/simüle hasta kullanımı ve simülasyon gibi interaktif öğretim yöntemlerinin denenmesi önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik öğrencisi, Hemşirelik tanısı, Problem çözme.

ABSTRACT

This study was planned to determine the effect of case studies used in teaching the nursing process nursing on the problem-solving skills and perception levels of nursing diagnoses of first-year nursing students. This research, which was planned as a pre-test post-test interventional study, was conducted with 133 first-year nursing students. Before starting the group case studies “Student Information Form, Nursing Diagnosis Perception Scale, and Problem Solving Inventory” were applied to the students. After group case studies were conducted with the students for five weeks, the same scales were applied again and the post-test was completed. According to the pre-test results, the students' total mean score of perception of nursing diagnoses was 2.77 ± 0.61 , while it was 2.39 ± 0.46 in the post-test. The problem solving skill mean scores were 105.73 ± 18.65 in the pre-test and 108.12 ± 18.26 in the post-test. Their perception of nursing diagnoses improved positively after the case studies, while a statistically significant difference was found between the pre-test and post-test mean scores, but no difference was found between the problem-solving skill scores. In this research; although nursing diagnosis perceptions have improved, problem solving skills have not improved at the desired level. In this context, it may be recommended to increase the number of case studies, repeat case studies before and after clinical practice, use of standardized/simulated patients and try interactive teaching methods such as simulation.

Keywords: Nursing diagnosis, Nursing student, Problem solving.

GİRİŞ

Kuzey Amerika Hemşirelik Tanıları Birliği (North American Nursing Diagnosis Association-NANDA-I) hemşireler arasında ortak bir dil oluşturmak, sağlıklı/hasta bireye ilişkin problemlerin çözümünü kolaylaştırmak, birey merkezli bakımı sağlamak amacıyla hemşirelik bakımının en önemli göstergesi olan hemşirelik sürecinin kullanımının önemini vurgulamaktadır (Herdman ve Kamitsuru, 2021). Hemşirelik öğrencileri eğitimleri sırasında sağlıklı/hasta bireye ilişkin değerlendirmeyi yapabilmeleri için öğrencilere birinci sınıftan itibaren hemşirelik sürecinin kullanımı öğretilmektedir (Basit, 2020; Yılmaz vd., 2019). Hemşirelik tanıları ise sürecin en önemli aşamasıdır.

Hemşirelik tanıların kullanımı öğrenciler açısından düşünüldüğünde kolay bir süreç değildir. Temel hemşirelik eğitiminin ana amaçlarından biri ise bireye ilişkin sorunların doğru belirlenmesi ve uygun hemşirelik bakım planlamasının yapılmasıdır. Bu nedenle, sağlıklı/hasta bireye ilişkin sorunu başka bir deyişle hemşirelik tanısının doğru belirlenmesi sorunun çözüme ulaştırılmasında en önemli kilit noktayı oluşturur (Kantek ve Fartal, 2016). Hemşirelik tanıları bireye ilişkin sorunların adlandırılmasını sağlarken aynı zamanda bireyin sorunlarını çözmeye yönelik yapılacak hemşirelik girişimlerinin de sınırlarını belirler. Ancak zaman zaman hemşirelik öğrencileri hemşirelik tanılarını belirlemede zorlanmaktadır. Yapılan araştırmalarda öğrencilerin en fazla sağlıklı ya da hasta bireye ilişkin veri toplanması, sınıflandırılması, analiz edilmesi, yorumlanmasının yanı sıra hemşirelik tanıların belirleme de olduğunu göstermektedir (Sabancıoğulları ve Keskin, 2015; Sü, 2017; Taşkın, Uysal, Arslan, Yılmaz ve Yetkin, 2016; Yılmaz vd., 2019). Oysa hemşirelik tanıların uygulamadaki işlevselliğine karşı olumlu algısının olması bu konudaki farkındalığın ve duyarlılığın artmasına olanak sağlayacaktır. Öğrencilerin bu aşamada zorluklar yaşaması aynı zamanda eleştirel düşünme, problem çözme gibi becerilerinin de yeterince gelişmemesinden kaynaklıdır (Uysal ve Manavoğlu, 2019). Literatürde hemşirelik öğrencilerini problem çözme becerileri incelendiğinde bazı çalışmalarda oldukça düşük (Koç, Koyuncu ve Sağlam, 2014; Şahiner, Açıköz ve Açikel, 2013) iken bazı çalışmalarda orta düzeyde olduğu belirlenmiştir (Bayram vd., 2021; Kantek ve Kartal, 2016; Uysal ve Manavoğlu, 2019). Hemşirelikte problem çözme becerilerinin artırılmasında kullanılan yöntemler incelendiğinde ise bunlardan birinin vaka çalışmaları olduğu söylenebilir. Örnek vakalar hemşirelik eğitimi sırasında sıklıkla kullanılmaktadır. Bu vakalara dayalı öğrenme en fazla da hemşirelik sürecinin öğretilmesinde tercih edilen yöntemlerden biridir. Hemşirelik sürecinin öğretilmesinde, teorik ders kitapları ile hemşirelik uygulamaları arasındaki analitik beceriler ve bilgilerin bağlantılarının kullanımını

gerektirir. Hemşirelik sürecinin öğretilmesinde vakanın kullanılması, öğrencilerin bilgiyi nasıl analiz edeceklerini ve entegre edeceklerini bilmelerine katkıda bulunur (Boonkong, Junsevg, Sangsaikaew ve Utaisang, 2022). Vaka çalışmaları, öğrencilerin gerçek klinik bir durumdaki sorunu çözümede kullanacakları bilgiyi ayırt etmesine, değerlendirmesine ve işlemesine yardımcı olur (Jeźdrzejkiwicz, 2019). Vaka çalışmaları, uygulama alanında karşılaşılabilecekleri sağlıklı/hasta bireyin sorunlarına ilişkin verileri yansıtması adına da önemlidir. Vaka çalışmaları sırasında öğrenci gerçek uygulama alanında görebileceği sorunlar üzerinden hemşirelik sürecini kullanmayı öğrenir (Keskin, Tunç, Molu ve Tuna, 2021). Böylece öğrencinin problem çözme becerileri geliştirilmeye çalışılır. Bu çalışmalar birinci sınıftan dördüncü sınıfa kadar devam eder ve her dersin amacı ve öğrenme çıktılarına göre öğrenci bireye ilişkin sorunları belirler. Hemşirelik eğitimi sırasında öğrencilere problem çözme becerilerinin kazandırılması öğrencilerin sorun belirlemeye yönelik algılarını da olumlu yönde etkileyecektir. Bu kapsamda bu araştırmanın amacı birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin problem çözme ve hemşirelik tanımlarını algılama düzeylerini geliştirmeye yönelik olarak planlandı.

Bu amaçla araştırmanın hipotezleri;

H₀: Birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin, vaka çalışmaları öncesi ve sonrasında, problem çözme becerileri ve hemşirelik tanımlarını algılama düzeyleri arasında fark yoktur.

H₁: Birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin vaka çalışmaları sonrasında, problem çözme becerileri düzeyleri arasında fark vardır.

H₂: Birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin vaka çalışmaları sonrasında, hemşirelik tanımlarını algılama düzeyleri arasında fark vardır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Türü

Hemşirelik sürecinin öğretilmesinde grup vaka çalışmasının, hemşirelik öğrencilerinin problem çözme becerisi ve hemşirelik tanımlarını algılama düzeylerine etkisini incelemek amacıyla ön test son test yarı deneysel olarak planlandı.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini bir üniversitenin sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümünde birinci sınıfta “Hemşirelik Esasları” dersine kayıtlı 138 hemşirelik öğrencisi oluşturdu. Toplam 138 öğrenciden 3’ü devamsız, 2 öğrenci ise dersi ikinci kez almaktaydı. Bu nedenle örneklem, araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan ve katılmaya istekli toplam 133 öğrenciden

oluşturdu. Araştırmanın verileri 2021-2022 Eğitim Öğretim Yılı Bahar döneminde toplandı. Bu kapsamda, araştırmaya dahil edilme kriterleri, öğrencinin “Hemşirelik Esasları” dersini ilk kez alıyor olması ve çalışmaya katılmaya istekli olması idi. Araştırmaya katılmaya gönüllü olmayan, devamsız ve grup çalışmalarına katılmayan öğrenciler dahil edilmedi.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Öğrenci Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda (Aştı, Şendir, Acaroğlu, Öztürk ve Büyükyılmaz, 2009; Korhan, Hakverdioğlu, Ak ve Erdemir 2013) oluşturulmuş Öğrenci Bilgi Formu, öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri, mesleği sevme durumları, herhangi bir işte çalışma, gelir durumu gibi özellikleri belirlemeye çalışan sorulardan oluştu.

Hemşirelik Tanılarını Algılama Ölçeği (HTAÖ)

Bu ölçek ilk olarak Frost vd. (1991) tarafından geliştirilmiştir. Korhan vd., tarafından 2013 yılında Türkçe’ye uyarlanmış toplam 26 madde ve dört alt boyuttan oluşmuştur (Korhan vd., 2013). Bu alt boyutlar hemşirelik mesleğinin tanımı ve tanıtımı, hasta bireyin durumunu açık bir şekilde tanımlama, kullanım kolaylığı ve kavramsal yöndür. Ölçekten alınan puan düşüldükçe hemşirelik tanımlarını algılamanın yüksek olduğu ifade edilmektedir. Ölçek 5’li likert tipte tasarlanmıştır. Ölçek puanı “tamamen katılıyorum” maddesi için “5”, “tamamen katılmıyorum” maddesi için “1” şeklinde hesaplanarak, ölçeğin madde sayısına bölünerek elde edilmektedir. Toplam puan 1- 5 arasında değişmektedir. Korhan vd. (2013) çalışmasında ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0.84, bu çalışmada ise 0.95’tir.

Problem Çözme Envanteri (PÇE)

“Problem Solving Inventory” olarak bilinen ölçek ilk olarak Heppner ve Peterson (1982) tarafından geliştirilmiş ve bu ölçeğin Türkçe’ye uyarlaması birkaç farklı bilim insanı tarafından yapılmıştır (Şahin, Şahin ve Heppner, 1993; Taylan, 1990). Bu araştırma da ise Taylan’ın 1990 yılında Türkçe’ye uyarladığı ölçek kullanılmıştır. Ölçekte toplam 35 madde bulunmakta bu maddeler bireyin kendisinin herhangi bir sorunla karşılaştığında nasıl bir davranış gösterdiğine dair bilgileri içermektedir. Ölçek 6’lı likert yapıda olup puanlama “1” her zaman böyle davrandığımı, “6” ise hiçbir zaman böyle davranmadığımı göstermektedir. Ölçeğin toplam puanının hesaplanmasında 9, 22. ve 29. maddeler kapsam dışı bırakılmaktadır. Ölçekte aynı zamanda 1, 2,3, 4, 11, 13, 14, 15, 17, 21, 25, 26, 30. ve 34. maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçekten en düşük 32 puan, en yüksek ise 192 puan alınmakta ve ölçekten alınan puan azaldıkça

problem çözme becerileri artmaktadır (Aştı vd., 2009). Araştırmada ölçeğin Cronbach's alpha katsayısı 0.94 olarak saptanmıştır.

Öğrenci Vaka Ödevi Değerlendirme Formu

Bu araştırmada kullanılan Öğrenci Vaka Ödevi Değerlendirme Formu literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından oluşturuldu. Bu formda, öğrencilerin bakım planlarına yönelik veri toplama, doğru tanıyı belirleme, hemşirelik tanılarını önceliklendirme, belirtibulgu ve etiyolojiyi belirleme, planlama, hemşirelik girişimlerini belirleme, uygulama ve bakım sonuçlarını değerlendirme aşamalarının yeterliliklerini ölçmek amacıyla evet/hayır/geliştirilmeli gibi işaretlemeye olanak sağlayacak şekilde oluşturuldu. Bu form, Hemşirelik Esasları alanında iki uzman öğretim üyesinin görüş ve önerilerine sunuldu. Verilen geri bildirimler sonrasında form üzerinde revizyonlar yapıldıktan sonra, öğrencilerin vaka ödevlerinin değerlendirilmesinde kullanılmıştır. Her vaka değerlendirmesinde ilgili form yenilenmiştir.

Verilerin Toplanması

Bu araştırma, birinci sınıf hemşirelik öğrencileri ile yürütüldü. Araştırmanın verilerine toplanmaya başlamadan önce 4 saat "Hemşirelik Süreci" konusu teorik olarak anlatıldı. Konunun teorik anlatımı sırasında örnek bir vaka üzerinde verilerin sınıflandırılması, analiz edilmesi, yorumlanması, hemşirelik tanısının isimlendirilmesi, beklenen hasta (Nursing Outcomes Classification-NOC) sonuçları, hemşirelik (Nursing Intervention Classification-NIC) girişimleri, uygulamanın bakım planında nasıl yazılacağı ve değerlendirmenin nasıl yazılacağı gösterildi. Öğrenciler toplam her grupta 6 kişi olacak şekilde 22 gruba bölündü. Konu anlatımından sonraki haftada ders saatinde, vaka çalışmalarına başlamadan hemen önce ön test için "Öğrenci Bilgi Formu, Problem Çözme Envanteri ve Hemşirelik Tanılarını Algılama Ölçeği" uygulandı. Beş hafta boyunca her hafta öğrencilerle bir hemşirelik tanısını belirlemeye vaka çalışmaları yürütüldü. Vakalar öğrencilerle yazılı olarak paylaşıldı. Vaka çalışmalarının sonunda öğrencilere tekrar "Problem Çözme Envanteri ve Hemşirelik Tanılarını Algılama Ölçeği" uygulandı. Vaka çalışmalarından çıkarılan öğrenci olmadı. Ayrıca, araştırmanın sonunda, öğrencilere son bir vaka verilerek bu vakaya ilişkin bakım planı ödevini hemşirelik süreci ve adımları doğrultusunda bir hafta sonra vermeleri istendi. Öğrenciler tarafından verilen bakım planları araştırmacılar tarafından öğrenci "Vaka Ödevi Değerlendirme Formu" kullanılarak değerlendirildi. Ön test ve son test için araştırmaya katılmaya gönüllü

olan öğrencilerden yazılı ve sözlü onamları alındı. Öğrencilerin anketi yanıtlama süresi ortalama 15-20 dk. idi.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS (Sosyal Bilimler için İstatistiksel Paket) 22.0. paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmanın örneklem sayısının yeterliliğine ilişkin yapılan G*Power post hoc tek örneklem t testi power analizi sonucuna göre %95 güven (1- α), %80 test gücü (1- β), etki büyüklüğü (d)= 0.759 alındığında en az 132 öğrencinin yeterli olduğu saptandı. Ölçek puanlarının dağılımı Skewnes (-0.555 ile 0.210) ve Kurtosis (0.762 ile 417) değerleri ile incelenmiş ve bu değerlerin -2 ile +2 arasında olduğu için normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir (George ve Mallery, 2010). Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistiklerde; sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma kullanıldı. Ön test son test sonuçlarının değerlendirilmesinde eşleştirilmiş gruplarda t testi kullanıldı. Bulgular %95 güven aralığında ve $p < 0.05$ anlamlılık düzeyi olarak değerlendirildi.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın, en önemli sınırlılığı birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin hastalık bilgisi almamış olmaları idi. Bu durum, öğrencilerin vakaya ilişkin çok yönlü kritik düşünme becerilerini etkili kullanmalarını olumsuz yönde etkiledi. Ayrıca hemşirelik süreci, hemşirelik tanısı gibi kavramların ve problem çözme becerilerinin doğasının oldukça zor olması araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın yürütülmesi için Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan Etik Kurul onamı (06/04/2022 Sayı: 2022/149369) ve çalışmanın yapıldığı kurumdan yazılı izin alınmıştır. Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin ve kurumların isimleri ve bilgileri gizli tutulmuş, öğrencilerden sözlü ve yazılı onamları doğrultusunda veriler toplanmıştır.

BULGULAR

Öğrencilerin bireysel özellikleri incelendiğinde; birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin bireysel özellikleri incelendiğinde yaş ortalaması 18.91 ± 1.03 /yıl (Min.=17, Max.=23), %69.9'u kadın, %40.6'sı iki kardeş, %73.7'si çekirdek aileye sahip, %63.9'unun gelirin giderini karşıladığı, %80.5'i mesleğini sevdiğini, %55.6'sı ailesine danışarak karar aldıkları saptandı (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelik Öğrencilerinin Bireysel Özellikleri (N=133)

Özellikler		N	%
Cinsiyet	Kadın	93	69.9
	Erkek	40	30.1
Yaş/yıl (Ort.±SS) (Min.-Max.)		18.91±1.03 (Min.=17, Max.=23)	
Kardeş Sayısı	1 kardeş	15	11.3
	2 kardeş	54	40.6
	3 kardeş	38	28.6
	4 ve üzeri kardeş	26	19.5
Aile tipi	Çekirdek aile	98	73.7
	Geniş aile	29	21.8
	Parçalanmış aile	6	4.5
Gelir durumu	Gelir gideri karşılıyor	85	63.9
	Gelir gideri karşılamıyor	48	36.1
Herhangi bir işte çalışma durumu	Evet	16	12.0
	Hayır	117	88.0
Mesleği sevme durumu	Evet	107	80.5
	Hayır	26	19.5
Kendisi ile ilgili kararları alma durumu	Bağımsız	50	37.6
	Aileye danışarak	74	55.6
	Ailesi	9	6.8

Hemşirelik öğrencilerinin vaka çalışmaları öncesi HTAÖ ve PÇE'nin toplam ve alt boyut puanları karşılaştırıldığında HTAÖ ve alt boyutlarından kullanım kolaylığı dışında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu ve öğrencilerin HTAÖ puanının arttığını gösterdi ($p<0.05$). PÇE ve alt boyutları karşılaştırıldığında sadece yaklaşma kaçınma alt boyut puanları arasında istatistiksel anlamda fark olduğu ve puanlarının yükseldiği gözlemlendi ($p<0.05$) (Tablo 2).

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Tanılarını Algılama Ölçeği ve Problem Çözme Becerileri Envanteri ve Alt Boyutlarına İlişkin Ön Test ve Son Test Ortalamalarının Karşılaştırılması (N=133)

		Ön Test Ortalama±SS	Son Test Ortalama±SS	t*	p
H T A Ö	Hemşirelik mesleğinin tanımı ve tanıtımı	2.63±0.92	2.20±0.78	5.249	<0.001
	Hastanın durumunu açık bir şekilde tanımlama	2.77±0.61	2.45±0.51	4.841	<0.001
	Kullanım kolaylığı	2.96±0.66	3.14±0.73	-2.280	0.024
	Kavramsal yön	2.82±0.71	2.50±0.71	3.789	<0.001
	Toplam	2.77±0.61	2.39±0.46	6.204	0.000
P Ç E	Problem Çözme Güveni	33.04±8.39	34.28±8.64	-1.752	0.082
	Yaklaşma-Kaçınma	51.48±8.95	53.27±9.94	-2.308	0.023
	Kişisel Kontrol	19.45±4.28	20.60±4.26	-1.677	0.096
	Toplam	105.73±18.65	108.12±18.26	1.857	0.066

*Eşleştirilmiş Örneklem t testi, $p<0.05$

Hemşirelik öğrencilerinin %76.7'sinin NANDA-I'da yer alan doğru hemşirelik tanısını doğru belirlerken, %75.2'si hemşirelik tanısının belirti bulgularını doğru belirledikleri, %71.4'ünün hemşirelik tanısına ilişkin etiyojolojiyi doğru belirledikleri, % 49.6'sının hemşirelik

tanısını SEP (Belirti/Bulgular-Etiyoloji-Problem/Sorun) formatında formulize ederek yazabildiğini, %34.6'sının amaç/beklenen hasta sonuçlarını NANDA-I'da yer alan NOC çıktılarına göre seçebildiğini, %35.3'ünün hemşirelik tanısına özgü NIC girişimlerini yazabildiklerini ve %33.8'inin NOC doğrultusunda değerlendirme aşamasını yapabildiklerini gösterdi (Tablo 3).

Tablo 3. Hemşirelik Öğrencilerinin Bakım Planlarının Değerlendirilmesi (N=133)

Öğrenci ödevlerini değerlendirmede kullanılan kriterler	Evet		Hayır		Geliştirilmeli	
	n	%	n	%	n	%
Veri toplama yeterli mi?	102	76.7	18	13.5	13	9.8
Doğru hemşirelik tanısı belirlenmiş mi?	102	76.7	18	13.5	13	9.8
Hemşirelik tanıları önceliklendirilmiş mi?	102	76.7	18	13.5	13	9.8
Hemşirelik tanısına ilişkin belirti bulgu tespit edilmiş mi?	100	75.2	20	15.0	13	9.8
Hemşirelik tanısına ilişkin etiyoloji tespit edilmiş mi?	95	71.4	22	16.5	16	12.0
Hemşirelik tanısı SEP formatında formulize edilerek yazılmış mı?	66	49.6	27	20.3	40	30.1
Hemşirelik tanısına ilişkin amaç beklenen hasta sonuçları belirlenmiş mi?	46	34.6	28	21.1	59	44.4
İlgili hemşirelik tanısına ilişkin hemşirelik girişimleri planlanmış mı?	47	35.3	25	18.8	61	45.9
Amaç/beklenen hedefler doğrultusunda uygun değerlendirme ölçütü belirlenmiş mi?	45	33.8	27	20.3	61	45.9

TARTIŞMA

Geçmişten günümüze hemşirelik eğitimi problem çözme becerilerinin geliştirilmesini hedeflemektedir. Dolayısıyla hemşirelik sürecinin öğrenimi ve kullanılması problem çözme becerilerinin gelişmesi ile ilişkidir. Problem çözme becerilerinin doğrudan insan ilişkilerine dayandıran hemşirelik mesleği için oldukça önemlidir. Bu kapsamda hemşirelik eğitiminde öğrencilerin problem çözme becerilerinin geliştirilmesi ve hemşirelik sürecine ilişkin algılarının olumlu yönde gelişebilmesi için vaka çalışmalarından yararlanılabilir. Bu kapsamda bu çalışmada vaka çalışmalarının birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik tanıılarını algılama düzeylerini olumlu yönde etkilediği saptandı.

Problem çözme becerileri, hemşirelik sürecinin uygulanması sırasında verilerin elde edilmesinde, analiz edilmesinde, sorunun adlandırılmasında ve ilgili girişimlere karar verilmesinde önemli bir yere sahiptir (Açıksöz, Şendir, Kızıl ve Coşkun, 2022; Aştı vd., 2009; Kaya ve Şendir, 2021). Problem çözme becerisi gelişmiş öğrenciler ilgili bulguların yorumlamasını yaparak hemşirelik tanısına kolaylıkla karar verebilirler. Öğrencilerin hemşirelik sürecine ilişkin algıları, hasta sorunlarının belirlenmesinde ve hemşirelik tanıılarının belirlenmesinde önemlidir. Olumlu algı, öğrencilere problem çözme becerileri kazanma

ve/veya mevcut becerilerini geliştirme şansı sunar (Bayram vd., 2021). Öğrencilerin HTAÖ ölçeği toplam ve alt boyutları puanlarına göre vaka çalışmalarının öğrencilerinin hemşirelik tanılarını algılamalarını olumlu etkilediği görülmektedir. İnangil ve Üzen Cura (2020) çalışmasında 2.38 ± 0.43 , Özveren, Özden ve Gülnar (2019) 2.38 ± 0.40 olduğu, Abed El Rahman, Kaleldeh ve Malek (2017), Sönmez ve Kısacık (2021) çalışmasında da öğrencilerin hemşirelik tanılarını algılamalarının olumlu olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ön test sonuçlarına göre 2.77 ± 0.61 , son test sonuçlarına göre ise 2.39 ± 0.46 puan almaları vaka çalışmalarının hemşirelik tanılarını doğru belirleme becerisini olumlu yönde etkilediğini düşündürdü. Ayrıca vaka çalışmalarına aynı ölçeğin kullanılarak yapıldığı bu çalışmalara göre daha hemşirelik tanı algılarının daha olumlu olduğunu gösterdi. Bu kapsamda öğrencilerin hemşirelik tanı algılarını olumlu yönde gelişmesini sürdürebilmek için vaka çalışmalarının sürdürülmesi gerektiğini düşündürdü.

Yaratıcı düşünme için öğrencilerin hemşirelik sürecinde problem çözme ve süreç yönetimine yönelik eleştirel düşünme becerilerini kullanmaları gerekmektedir (Campelia ve Tate, 2019; Falcó-Pegueroles, Rodríguez-Martín, Ramos-Pozón ve Zuriguel-Pérez, 2021). Hemşirelik öğrencilerine hemşirelik tanılarına yönelik yeterlilik ve etkinliğin kazandırılmasında bu iki becerinin birlikte geliştirilmesi ve bakım sürecinde kullanılması önemlidir ve eğitimle geliştirilebilir (Ahmady ve Shahbazi, 2020; Çırlak ve Yılmaz, 2022; Moshirabadi, Haghani ve Borimnejad, 2016; Uysal ve Manavoğlu, 2019). Bu bilgiler ışığında hemşirelik eğitiminde teorik ve uygulamalı eğitimlerde bu becerilere ağırlık verilmesi önerilmiştir (Falcó-Pegueroles vd., 2021; Li, Ye ve Chen, 2019). Hemşirelik öğrencileri yapılan problem çözme ve eleştirel düşünme çalışmalarında öğrencilerin bu becerilerinin sınıflara göre farklılık göstermediği saptanmıştır (Barutçu, 2019; Kanbay ve Okanlı, 2017). Öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik verilen eğitimin etkinliğinin değerlendirildiği bir çalışmada da öğrencilerin problem çözme becerilerinin arttığı saptanmıştır (Tok ve Sevinç, 2010). Bu çalışma eğitimin öğrencilerin problem çözme becerilerini arttırdığını göstermesi adına önemlidir. Öğrencilerin son testte en düşük puan aldığı problem çözme becerisi envanteri alt boyutu kişisel kontroldür. Bu alt boyutta ön teste göre istatistiksel olarak fark olmamakla beraber öğrencilerin düşük puan alması problem çözümede kişisel yaklaşımadıklarını, objektif değerlendirme yapma becerilerinin yüksek olduğunu göstermesi adına sevindiricidir.

Hemşirelik Tanılarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Hemşirelik öğrencilerinin %76.7'sinin NANDA-I' da yer alan doğru hemşirelik tanısını belirlerken, %75.2'si hemşirelik tanısına ilişkin doğru belirti bulguları belirledikleri,

%71.4'ünün hemşirelik tanısına ilişkin etiyolojiyi doğru belirlediği, %49.6'sının hemşirelik tanısını SEP formatında formülize ederek yazabildiği, %34.6'sının amaç/beklenen hasta sonuçlarını NANDA-I'da yer alan NOC çıktılarını, %35.3'ünün NIC girişimlerini belirlediği ve %33.8'inin NOC doğrultusunda değerlendirme aşamasını yapabildiklerini gösterdi (Tablo 3). Bölükbaşı vd., (2020) yaptıkları çalışmada hemşirelik öğrencilerinin yaz okulunda cerrahi hastalıklar hemşireliği uygulamasında, öğrencilerin 216 hemşirelik tanısı belirledikleri belirlenmiştir. Hemşirelik sürecinin en önemli aşamalarından NANDA-I doğrultusunda hemşirelik tanısının belirlenmesidir. Hemşirelik öğrencileri ile yürütülen bir başka çalışmada öğrencilerin NANDA-I'da yer alan tanı isimlerini kullanamadıklarını ve anksiyete, öz bakım eksikliği, enfeksiyon riski vb. hemşirelik tanıları belirlediklerini göstermektedir (Aydın ve Akansel, 2013). Benzer şekilde Özkan vd. (2020) yaptıkları çalışmada öğrencilerin akut ağrı (%25.9), enfeksiyon riski (%18.5), anksiyete (%9.7), uyku düzeninde bozulma (%5.6) ve kanama riski (%5.1) hemşirelik tanıları belirleyebildikleri görülmektedir (Özkan vd., 2020). Hemşirelik sürecinin en önemli aşamalarından biri de belirlenen hemşirelik tanısına uygun hemşirelik girişimlerinin planlanmasıdır (Aştı vd., 2020; Ceylan, Turan ve Erdoğan, 2021). Araştırma sonuçlarına göre, öğrenciler her bir hemşirelik tanısına yönelik en az 3, en fazla 10 hemşirelik girişimi yazabilmiştir. Öğrencilerin bakım planı ödevlerinde, değerlendirme aşamasında %89.8'inin ilgili hedeflere ulaşabildiklerini göstermektedir. Bu kapsamda öğrencilerin sorun çözmede uygun hemşirelik girişimlerini planlayabildiklerini düşündürdü. Keskin vd., (2021) çalışmasında da öğrencilerin %57.69'u doğru hemşirelik tanısına yönelik uygun girişimler belirleyebildikleri saptanmıştır. Uygun hemşirelik girişimlerinin belirlenmesi uygulama ve değerlendirme aşamalarının en temel noktasıdır. Dolayısıyla bireye özgü girişimleri seçebilen hemşirelik öğrencileri sağlıklı hasta bireyin sorunlarını çözebilir ve değerlendirmede aşamasında da bireyin sorunu çözdüğünü raporlandırabilir.

SONUÇ

Öğrencilerin vaka çalışmalarının hemşirelik tanıları algılama ve problem çözme becerileri üzerindeki etkisinin incelendiği bu araştırma sonuçlarına göre; hemşirelik tanı algıları gelişmesine rağmen problem çözme becerilerinin istendik düzeyde gelişme görülmemiştir. Bunun nedeni hemşirelik süreci konusunun birinci sınıf hemşirelik öğrencileri için algılanması zor bir konu olması, henüz tıbbi hastalık bilgilerinin olmaması ve tanılama becerilerinin gelişmemesinden kaynaklı olabilir. Birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik tanılarına ilişkin algıları ve problem çözme becerilerinin artırılmasına yönelik vaka çalışmalarının

sayısının artırılması, klinik uygulama öncesi ve sonrası vaka çalışmalarının tekrarlanması, standardize/simüle hasta kullanımı ve simülasyon uygulamaları gibi farklı interaktif öğretim yöntemlerinin denenmesi önerilebilir.

Teşekkür

Araştırmaya katılım gösteren tüm öğrencilerimize teşekkür ederiz.

Not

Bu araştırma, 1-2 Eylül 2023 tarihleri arasında online olarak gerçekleştirilen 12. Uluslararası Hipokrat Tıp ve Sağlık Bilimleri Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR

- Abed El-Rahman, M., Al Kalaldehy, M. T. ve Malak, M. Z. (2017). Perceptions and attitudes toward NANDA-I Nursing Diagnoses: A cross sectional study of Jordanian Nursing Students. *International Journal of Nursing Knowledge*, 28(1), 13-18.
- Açıksöz, S., Şendir, M., Kızıl, H. ve Coşkun, E. Y. (2022). Evaluation of individual innovative characteristics and problem-solving skills of students. *Journal of Academic Research in Nursing*, 8(1), 10-19. <https://doi.org/10.55646/jaren.2022.30932>.
- Ahmady, S. ve Shahbazi, S. (2020). Impact of social problem-solving training on critical thinking and decision making of nursing students. *BMC Nursing*, 19, 94. <https://doi.org/10.1186/s12912-020-00487-x>.
- Akın Korhan, E., Hakverdioğlu Yönt, G., Ak, B. ve Erdemir, F. (2013). Analysis of Turkish validity and reliability of perception of nursing diagnosis. *Journal of Research and Development in Nursing*, 15(3), 13-25.
- Akman Yılmaz, A., Gençer, E., Seçkin, Ç., Yılmaz, H., Güven, K.T. ve Gözütok, S. (2019). Difficulties experienced by nursing students on the data collection step of the nursing process. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*, 22(4), 231-239.
- Aştı, T., Şendir, M., Acaroğlu, R., Öztürk, A. ve Büyükyılmaz, F. (2008). Hemşirelik yüksekokulu 1. sınıf öğrencilerinin öz-etkililik algıları ile problem çözme yeterliliklerinin değerlendirilmesi. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 17(3), 151-157.
- Aydın, N. ve Akansel, A. (2013). Determination of accuracy of nursing diagnoses used by nursing students in their nursing care plans. *International Journal of Caring Sciences*, 6, 252-257. <https://pdfs.semanticscholar.org/ffd5/35048c17be8a3e3d3f7081125a203749c9fb.pdf>.
- Barutcu, C. D. (2019). Hemşirelik öğrencilerinde problem çözme becerisinin klinik karar verme düzeylerine etkisi. *SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 26(1), 22-29.
- Basit, G. (2020). Guide to care: nursing process. *Journal of General Health Sciences*, 2(2), 77-90.
- Bayram, A., Özşaban, A., Durgun, H., Aksoy, F., Turan, N., Köktürk Dalcalı, B. ve Oksay Şahin, A. (2022). Nursing students' perceptions of nursing diagnoses, critical thinking motivations, and problem-solving skills during distance learning: A multicentral study. *International Journal of Nursing Knowledge*, 33(4), 304-311. <https://doi.org/10.1111/2047-3095.12362>.
- Boonkong, D., Junsevg, K., Sangsaikaew, A. ve Utaisang, A. (2022). The effects of case study-based learning on nursing care plan ability in nursing process of nursing students. *Malaysian Journal of Medicine & Health Sciences*, 18(2), 71-75.

- Bölükbaş, N., Irmak, B., Bulut, G., Özdemir, D. A. ve Bayrak, H. Y. (2020). Öğrencilerin cerrahi hastalıkları hemşireliği yaz stajı dosyalarında belirledikleri hemşirelik tanıları ve girişimlerinin değerlendirilmesi. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 3(1), 1-9.
- Campelia, G. ve Tate, T. (2019). Empathetic practice: The struggle and virtue of empathizing with a patient's suffering. *The Hastings Center Report*, 49(2), 17–25. <https://doi.org/10.1002/hast.989>.
- Ceylan, S. S., Turan, T. ve Erdoğan, Ç. (2021). Hemşirelik intörn öğrencilerinin Covid-19 şüpheli çocuk hasta için belirledikleri hemşirelik tanılarının incelenmesi. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 349-356.
- Çirlak, A. ve Yılmaz, A. A. (2022). Nurses' behaviors, perceptions and diagnoses in the diagnosing phase of the nursing process within the scope of a case study: a mixed type study. *Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi*, 4(3), 121-128.
- Falcó-Pegueroles, A., Rodríguez-Martín, D., Ramos-Pozón, S. ve Zuriguel-Pérez, E. (2021). Critical thinking in nursing clinical practice, education and research: From attitudes to virtue. *Nursing Philosophy*, 22(1), e12332. <https://doi.org/10.1111/nup.12332>.
- George, D. ve Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference*, 17.0 update (10th ed.). Pearson
- Heppner, P. P. ve Petersen, C. H. (1982). The development and implications of a personal problem solving inventory. *Journal of Counseling Psychology*, 29, 66-75. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-0167.29.1.66>.
- Herdman, T. H. ve Kamitsuru, S. (2021). *NANDA International nursing diagnoses: definitions & classification* John Wiley & Sons Ltd: Thieme
- Jędrzejkiwicz, B. (2019). Nursing care of a patient after limb amputation-case study. *Journal of Education, Health and Sport*, 9(9), 424-429.
- İnangil, D. ve Uzen-Cura, Ş. (2020). Nursing students' perceptions of nursing diagnoses and clinical decision-making. *Clinical and Experimental Health Sciences*, 10(2), 131-136.
- Kanbay, Y. ve Okanlı, A. (2017). The effect of critical thinking education on nursing students' problem-solving skills. *Contemporary Nurse*, 53(3), 313–321. <https://doi.org/10.1080/10376178.2017.1339567>.
- Kantek, F. ve Kartal, H. (2016). A meta analysis: The problem solving skills of nursing and other bachelor students. *Journal of Educational and Instructional Studies In The World*, 6, 121-128.
- Kaya, A. ve Şendir, M. (2021). Hemşirelik eğitimi ve uygulamalarında eleştirel düşünme stratejileri ve boyutları. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 4(3), 163-168. <https://doi.org/10.54189/hbd.874328>.
- Keskin, A. Y., Tunç P., Molu, B. ve Tuna, H. İ. (2021). Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin verilen vaka ile ilgili hemşirelik tanıları belirleyebilme becerileri ve etkileyen faktörler. *Hastane Öncesi Dergisi*, 6(1), 69-82.
- Koç, Z., Koyuncu, S. ve Sağlam, M. Z. (2015). Sağlık Yüksekokulu hemşirelik ve ebellek öğrencilerinin problem çözme beceri düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Journal of Education & Research in Nursing/Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 12(1), 41-50.
- Li, S., Ye, X. ve Chen, W. (2019). Practice and effectiveness of “nursing case-based learning” course on nursing student's critical thinking ability: A comparative study. *Nurse Education in Practice*, 36, 91–96. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2019.03.007>.
- Moshirabadi, Z., Haghani, H. ve Borimnejad, L. (2016). The perceived problem solving skill of Iranian nursing students: A cross-sectional study. *European Psychiatry*, 33(S1), 522–522.

- Özveren, H., Özden, D. ve Gülnar, E. (2019). Determination of nursing students' perception states in nursing diagnosis. *International Journal Of Caring Sciences*, 12(2), 1049-1055.
- Özkan, C. G., Kurt, Y., Bayram, S. B., Bayrak, B. ve Kılınç, K. O. (2020). The effect of group case studies on NANDA-I nursing diagnosis identification and perception of nursing students. *Clinical and Experimental Health Sciences*, 10(3), 256-265.
- Sönmez, M. ve Kısacık, Ö. G. (2022). Perceptions of Turkish nursing students on nursing diagnose. *Clinical and Experimental Health Sciences*, 12(4), 885-891.
- Sü, S. (2017) Nursing students' opinions regarding the nursing process. *International Journal of Humanities and Social Science Invention*, 6(5), 10-14. <https://www.semanticscholar.org/feed/create>.
- Şahin, N., Şahin, N. H. ve Heppner, P.P. (1993). The psychometric properties of the problem solving inventory. *Cognitive Therapy and Research*, 17, 379-96. <http://dx.doi.org/10.1007/BF01177661>.
- Şahiner, G., Açıksoz, S. ve Açikel, C. (2013). Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin problem çözme becerilerinin incelenmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 12(6), 673-680.
- Taskin Y. F., Sabancıogullari, S. ve Aldemir K. (2015). The opinions of nursing students regarding the nursing process and their levels of proficiency in Turkey. *Journal of Caring Sciences*, 4(4), 265-275. doi:10.15171/jcs.2015.027.
- Taylan, S. (1990). *Heppner'in problem çözme envanterinin uyarlama, güvenirlik ve geçerlik çalışmaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Tok, E. ve Sevinç, M. (2010). Düşünme becerileri eğitiminin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerine etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(27), 67-82.
- Uysal N., Gürol Arslan G., Yılmaz İ. ve Yetkin, A. F. (2016). Hemşirelik ikinci sınıf öğrencilerinin bakım planlarındaki hemşirelik tanıları ve verilerin analizi. *CBU-SBED Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 139-143. <https://dergipark.org.tr/pub/cbusbed/issue/22332/239309>.
- Uysal, N. ve Manavoğlu, B. (2019). The investigation of problem solving skills of nursing students. *Journal of Health and Life Science*, 1(1), 1-5.
- Yılmaz, A. A., Gençer, E., Seçkin, Ç., Yılmaz, H., Güven, K. T. ve Gözütok, S. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik sürecinin veri toplama aşamasına ilişkin görüşleri ve yaşadıkları güçlükler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 22(4), 231-239.